

„Cel mai dramatic erou...”

TEATRUL

RETROSPECTIVĂ

12

Iunie 1957

Momentele istorice de încordare deosebită a contradicțiilor de clasă, perioadele de trecere de la o orânduire socială la alta favorizează... — constata Gorki — dezvoltarea dramei. Deși excepțional dramaturg al epocii imperiale, recalcitrând problemelor și conștient al societății socialiste, autorul „Istoriei de omne” a valutat în moduri diferite și a atras atenția mai cu seamă asupra unui tip de eroi caracteristici prin excelență acestei epoci de cotitură istorică fără precedent... : „Cel mai dramatic erou al timpurilor noastre este însă omul înarmat cu înțelegerea lumii, omul care râvneste să cerceteze și să înțeleagă lumea, ca să o valorifice ca pe o gospodărie a sa. Este omul lumii noi, un om plin de măreție, puternic, cuceritor...” E îndobștrecunoscut că în dramaturgia contemporană, care a cucerit succese certe... nu eroii figurând omul nou reprezentativ în gradul cel mai înalt pentru epoca socialismului, se afirmă cu puterea artistică cea mai deplină... (...)

Judecând lucid, fenomenul ne apare de înțeles în condițiile dezvoltării istorice a dramaturgiei românești. (...) Un complex de condiții obiective și subiective explică lipsa unei tradiții în oglindirea vieții proletariatului în dramaturgia românească din trecut, iar această situație nu putea rămâne fără consecințe în creația autorilor dramatici de astăzi.

Neajunsul de care vorbeam nu se datorește însă, evident, numai greutăților inerente începutului. O parte de vină... revine dogmatismului... În dramaturgie, întotdeauna în alte sectoare ale literaturii, dogmatismul a determinat producerea unor avorturi recomandate drept plasmuri tipice ale artei angajate în slujba construcției socialiste... (...)

Adoptând cu bună credință, dar fără reflecție, anumite concepții estetice vulgarizatoare, generate de dogmatism, unii dramaturgi au purces, în plasmuirea operei lor, de la ideea necesității de a fi de folos aceluiași sector al socialismului pe care îl oglindeau în respectiva piesă... Tendința nobile, nu începe îndoială, nu începe discuție! Numai că acea piesă nu era destinată doar muncitorilor din cutare ramură a producției, ci poporului întreg, și nu numai oamenilor de azi, dar și celor de mâine. (...)

Literatura studiază realitatea raportată la om și mesajul conținut în desfășurarea unei drame constă în semnificația umană, prețel omenească al rezolvării conflictelor. Dramatismul feluritelor acțiunilor materiale săvârșite de eroi poate impresiona prin sine însuși, dar acesta e oferit de existența însăși, spectatorul neavind decât să se ducă la teatru... Faptul concret are rostul, în literatură, de a traduce vizual și sonor o idee, o atitudine consecventă în fața vieții, de a afirma, nega sau verifica o anumită concepție. (...)

Fizionomia dramaturgiei și a întregii literaturi a viitorului va fi hotărâtă într-o foarte însemnată măsură, fără nici o îndoială, tocmai de modul în care va reflecta viața clasei muncitoare, ce a rămas puină în zilele noastre un tărâm aproape virgin, puțin explorat de artiști. (...) Începutul s-a făcut și inițiale rezultate se arată cel puțin promițătoare. E însă destul de straniu că o seamă de dramaturgi de primă însemnatate... au slăbit preocuparea pentru zugrăvirea caracterelor celor mai impunătoare ale societății contemporane, sau chiar au abandonat-o. (...)

Cu ani în urmă, fiind scria considerațiile din Addenda la „Falsul tratat”, acad. Camil Petrescu susținea că eroul dramatic, prin definiție, este intelectualul, adică omul cu o conștiință scrutătoare, efervescentă, în continuă febră creatoare, omul deprins să problematizeze, să despică toate tainele existenței. În această accepție a noțiunii, muncitorul reprezentativ de astăzi este un intelectual... E normal ca el să reprezinte figura centrală a noii dramaturgii.

Dumitru Micu, „Cel mai dramatic erou...”, „Teatrul” nr. 6/1957, p. 7.